

ТЕРАПЕВТИЧНІ ІГРИ В РОБОТІ ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА

Людмила Таган

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Анотація:

У статті охарактеризовано терапевтичну гру як один з видів психокорекційної допомоги дітям з порушеннями мовлення. Наголошено на необхідності опанування та застосування терапевтичних ігор в корекційно-розвитковій роботі вчителя-логопеда у воєнний час. У статті описано особливості та наведено приклади терапевтичних ігор для корекції тривожності, агресивності, для позбавлення негативних емоцій, зняття емоційної напруги, стресу; надано рекомендації щодо застосування іграшок у терапевтичних іграх; зазначена роль батьків у збереженні та нормалізації їх власного та психічного стану їхніх дітей.

Ключові слова:

діти з порушеннями мовлення; психологічна корекція; терапевтична гра; негативні емоції; тривожність; агресивність; емоційна напруга; стрес.

Resume:

Tahan Liudmyla. Therapeutic games in the work of a speech therapist teacher. Children with speech disorders may have not only speech disorders, but also other disorders of the development of the psyche as a whole and its individual components. In the absence of not only speech therapy, but also special psychological help, communication, personal development, and behavior will be disrupted, neurotic disorders, and social maladaptation will occur. The article describes the therapeutic game as one of the types of psychocorrective assistance for children with speech disorders. The need to master and use therapeutic games in the correctional and developmental work of a speech therapist during wartime is emphasized. The article describes the features of conducting these games, examples of therapeutic games for the correction of anxiety, for the correction of aggressiveness, for getting rid of negative emotions, for relieving emotional tension, for overcoming stress are given; recommendations on the selection and use of toys in therapeutic games are provided; the role of parents in preserving and normalizing their own and their children's mental state is specified.

Key words:

children with speech disorders; psychological correction; therapeutic game; negative emotions; anxiety; emotional tension; stress.

Постановка проблеми. Через війну багато дітей з порушеннями мовлення часто перебувають у негативних психологічних станах, що заважає вчителям здійснювати корекційно-розвиткову роботу. У зв'язку з цим виникає потреба в опануванні психологічною корекцією вчителем-логопедом для надання психологічної допомоги дітям з порушеннями мовлення під час війни. Впоратися з психокорекційними завданнями може допомогти одна із технологій, якій належить провідне місце – терапевтична гра.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні і методичні аспекти використання терапевтичної гри у роботі з дітьми з порушеннями мовлення різнобічно було розкрито у працях: В. Бондар, І. Дмитрієвої, О. Захарова, К. Зелінської, З. Ленів, Н. Манько, С. Миронової, В. Тарасун, В. Тищенко, В. Синьова, М. Шеремет, Д. Шульженко та ін. У своїх працях дослідники доводять, що терапевтична гра допомагає долати страхи, зайву напругу, занепокоєння, керувати своїми емоціями та зберігати спокій у стресових ситуаціях. У межах ініціативи Першої леді України з упровадження Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?» багатьма психологами, зокрема С. Ройз, Н. Базимою та ін., було створено кілька проєктів для підтримки ментального здоров'я батьків і дітей у часи війни з представленням терапевтичних ігор, які в своїй роботі може використовувати вчитель-логопед, щоб допомогти зняти напругу, розважити та заспокоїти дітей з порушеннями мовлення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Порушення мовлення негативно впливають на загальний психічний розвиток дітей, а саме на розвиток їхньої когнітивної, мотиваційної, емоційно-вольової сфер. Через мовленнєві проблеми порушується спілкування дітей, і це може призвести до особливостей чи порушень особистісного розвитку і поведінки: такі діти можуть проявляти негативізм, образливість, підвищену дратівливість, навіть агресію. Якщо корекційна робота не відбувається, поступово буде наростати зниження самооцінки, мотивації, невпевненості у собі. В подальшому у таких дітей зазвичай з'являється нестійкість інтересів, відмічаються зміни у характері з проявами замкненості, бурхливими емоційними проявами, і, звичайно, порушується поведінка.

Перелічені негаразди стануть наслідками шкільної неуспішності, невротичних розладів тощо, – в майбутньому це загрожуватиме соціальною дезадаптацією.

Щоб уникнути багатьох названих нашарувань і щоб запобігти соціальної дезадаптації, дітям з порушеннями мовлення вкрай необхідна поряд з логопедичною й психологічною допомогою. Але з різних причин діти з порушеннями мовлення не завжди мають можливість отримувати її від фахового спеціаліста – психолога.

А як налаштувати дитину на заняття з корекції мовлення, якщо вона в тривожному, агресивному, або надзвичайно пасивному стані? Таке заняття виявиться мало результативним, або зовсім не ефективним.

Таким чином, і вчителю-логопеду треба вміти надати психологічну допомогу, особливо зараз –

під час війни, коли діти часто перебувають у негативних емоційних станах. Терапевтичні ігри, багато з яких має психокорекційне спрямування, допоможуть логопедові здійснити психологічну поміч. Головна мета терапевтичної гри – допомогти дитині висловити свої хвилювання через гру, а також проявити творчу активність у розв’язанні складних життєвих ситуацій, моделюючи їх в грі, і, таким чином, позбутися хворобливого внутрішнього стану, пов’язаного з негативним емоційним досвідом.

Вчителю-логопеду треба враховувати, що ефективність терапевтичних ігор залежатиме від батьків дитини, від їхнього усвідомлення власної поведінки в стресових ситуаціях. Насамперед, треба наголосити батькам, щоб вони пам’ятали, що у стресовій ситуації для дитини дуже важлива реакція батьків. Якщо батьки поводять себе впевнено, то дитина почуває себе захищеною. Адже дитина виробляє власну модель поведінки, спостерігаючи за значущими дорослими. Важливо піклуватися не лише про дитину. Дорослому варто дбати про себе, щоб бути головним джерелом допомоги та підтримки для дитини.

Під час війни і дорослі, і діти перебувають в постійному психологічному напруженні, швидше втомлюються, можуть часто плакати або, навпаки, перебувати в емоційному ступорі. Батьки хвилюються за дітей і можуть спостерігати їхню нетипову поведінку. Вони частіше не знають, як допомогти психіці сина чи доньки. Вчитель-логопед може поради́ти батькам пограти з дитиною в нескладні, але ефективні ігри, які допоможуть зняти нервову напругу, позбутися від деяких видів страху. Так, можна запропонувати створити скриньку, в яку дитина ховатиме свої страхи у вигляді зім’ятих малюнків чи папірців. Можна поради́ти зробити Ловця снів з кольорових ниток, як павутинку та повісити його над ліжком дитини і під спокійну мелодію розказати казочку, як Ловець снів «ловить» погані сні і не пускає їх до дитини. Подолати страхи допоможе і янгол-захисник, якого можна разом з дитиною зліпити, намалювати чи склеїти. Добре мати намет, в якому можна заховатися всією родиною та обніматися, ділитися секретами, мріяти, придумувати казки та цікаві історії, гратися ліхтариками, показувати тіньовий театр, дивитися діафільми. Корисними є ігри з водою, яку можна розприскувати, використовуючи водяний пістолет, гумову грушу, шланг із водою; можна переливати-наливати у ємкості, влаштовувати «водоспади», «фонтани» тощо.

Щоб надати психологічну допомогу дитині, вчителю-логопеду важливо знати особливості проведення терапевтичних ігор для корекції

тривожності, агресивності, для позбавлення негативних емоцій, для зняття емоційної напруги, стресу.

Організуючи з дитиною терапевтичну гру, треба розуміти, що її не можна запланувати заздалегідь, гра проводиться за необхідністю. Педагог повинен бути готовим до проведення такої гри у будь-який момент, як тільки у дитини виникне погіршення психічного стану.

Під час гри педагог взаємодіє з дитиною, переживаючи разом з нею різні емоції, пояснюючи що відбувається, таким чином вчить дитину спочатку розуміти свої емоції, а потім – контролювати їх.

Проводяться терапевтичні ігри у спокійній обстановці та багаторазово, щоб дитина з часом, коли відчує необхідність емоційної розрядки або «підзарядки»-тонізації, сама запропонувала пограти в неї. У ході проведення терапевтичної гри стає можливим виявлення прихованих страхів дитини.

Терапевтичні ігри проводять в достатньо просторій кімнаті, щоб дитина мала змогу вільно займатися рухливою діяльністю. В той же час кімната не повинна бути надто великою, щоб дитина не відчувала себе втраченою і відокремленою від педагога. Бажано, щоб одна половина підлоги кімнати була покрита лінолеумом, а інша – килимом, щоб можна було проводити заняття з використанням глини, піску, води на лінолеумі та мати чистий простір для спокійних вправ та обговорень. На килимі можна також виконувати різні основні рухи, а також просто лежати або сидіти. До обладнання кабінету повинні належати: художні матеріали – олівці, фломастери, фарби тощо; ляльки, лялькові будинки з набором меблів та фігурок, що зображають членів сім’ї, звірячу сім’ю; іграшкові предмети побуту – телефони, посуд, кухонну плиту, праску, холодильник тощо; настільні ігри; кубики різних розмірів; тематичні ігрові набори до сюжетно-рольових ігор у лікарню, перукарню тощо; іграшковий транспорт; музичні інструменти за винятком духових; порожні консервні банки з-під фруктів та овочів; картонки з-під яєць; губку, рушник, мотузку, клаптики тканин; різноманітні природні матеріали (глину, пісок, камінці, палички, мох, кору та плоди дерев).

Результат терапевтичної гри залежить від особистості педагога, який має бути спокійним, об’єктивним, достатньо гнучким, відчувати внутрішній стан дитини, вміти налагоджувати теплі стосунки, розуміти дитину та вміти входити в реальний дитячий світ.

Досягти психокорекційної мети при проведенні терапевтичних ігор допоможуть іграшки, які треба правильно підібрати.

1. Іграшки з реального життя.

Такими іграшками є лялькове сімейство, ляльковий будиночок, маріонетки – вони можуть зображати членів реальної сім'ї дитини. Ці іграшки роблять можливим безпосередній вислів почуттів дитини. Гнів, страх, суперництво між братами і сестрами, кризи, сімейні конфлікти можуть виражатися безпосередньо, коли дитина розіграє сценки з людськими фігурками. Машина, вантажівка, човен і каса особливо важливі для упертої, тривожної, сором'язливої або замкнутої дитини, оскільки з цими іграшками можна грати в невизначену гру, не виражаючи ніяких почуттів.

2. Іграшки, які допомагають відреагувати агресію.

Це іграшкові солдатики, рушниця, гумовий ніж, фігурки хижаків – вони можуть використовуватися дітьми для висловлення гніву, ворожості і фрустрації. У обстановці ігрової кімнати агресивні діти відчувають, що їм дозволено виражати агресивні почуття. Від цього у них з'являється задоволення і поступово у них розвиваються більш позитивні почуття.

Іграшки, що зображають диких тварин, також потрібні, оскільки на ранніх стадіях ігрової терапії дітям важко виражати агресивні почуття до людей, навіть якщо це просто ляльки. Такі діти, наприклад, не стрілятимуть у ляльку, що зображає тата, але стрілятимуть в лева. Іноді діти виражають ворожість тим, що кусають, жують і гризуть іграшкових хижаків.

Для явлення творчого потенціалу і для пропрацювання агресивних почуттів знадобиться глина. Її можна м'яти, бити, кидати, енергійно розкочувати, з силою розривати на шматки. Крім того, дитина може користуватися глиною, щоб виліпити фігурки для гри.

3. Іграшки для творчого самовираження і послаблення емоцій.

Найчастіше використовуються пісок і вода та подібні їм речовини, зокрема ефективна в застосуванні манкотерапія. Пісок і вода не мають структури і можуть перетворитися за бажанням дитини в будь-що: в поверхню луни, острів, море та ін. Можливості використання таких матеріалів безмежні. Під час гри з піском у дитини виникає почуття безпеки, оскільки пісочний світ – це світ під контролем. Пісок має властивість пропускати воду. У зв'язку з цим, психологи стверджують, що він поглинає негативну психічну енергію, очищає енергетику людини, стабілізує її емоційний стан.

Наведемо приклади терапевтичних ігор.

Терапевтичні ігри для корекції тривожності

Серед факторів, які призводять до тривожного розладу дитини, виокремлюють:

підвищену тривожність у когось із членів сім'ї, нестійкий емоційний стан дитини, травматичні життєві події, низький рівень соціалізації батьків.

Мильні бульбашки

Розслаблене дихання допоможе дитині швидше заспокоїтись. Глибоке дихання активізує парасимпатичну нервову систему, і це також допомагає швидко розслабитись. Але іноді буває складно навчити дитину дихати, особливо тоді, коли вона відчуває тривогу. Найпростіший спосіб навчити дитину глибоко дихати – це пускати разом із нею мильні бульбашки. Видуваючи бульбашки, дитина робить рівномірні вдихи й видихи, а вигляд бульбашок заспокоює її.

Банка з тривогами

Ця вправа призначена для того, щоб дитина могла висловити вголос свої тривоги й позбутися них. Візьміть склянку або бляшанку з кришкою, ручку й папір; щоразу, коли дитину щось турбуватиме, вона повинна записати це на папері й покласти в банку.

Заспокійлива коробочка

Треба зібрати в одну коробку речі, які заспокоюють дитину (наприклад, її улюблена іграшка, книга або картинка). Сюди також можна покласти м'ячики, які дитина стискатиме, відчуваючи стрес, а також інші подібні предмети. Щоразу, коли вона відчуватиме тривогу, речі з коробки допоможуть їй заспокоїтись.

Розфарбовування камінчиків

Малювання має терапевтичний ефект. Розфарбовуючи камінчики в різні кольори, можна допомогти дитині впоратися з тривогою. Положіть гладкі морські камінці в коробку. Скажіть дитині, що ці камінчики заспокоюють. Коли дитина починає тривожитися, запропонуйте їй узяти з коробки камінчик і розфарбувати його.

Пташки і кіт

Діти-«пташки» стоять у великому колі. Посередині кола на стільчику сидить «кіт» і вдає, що спить. Педагог промовляє: «Білий котик спить на лаві серед нашого двора. Прилетіли пташенята. Та як крикнуть раптом...». Діти, узявшись за руки і ступаючи дрібним повільним ритмічним кроком, разом з педагогом звужують коло, зупиняються пліч-о-пліч. Вони дружно промовляють: «Кра!». «Кіт» прокидається і кричить «Няв!». Діти-«пташки» тікають у різні боки, а «кіт» ловить їх.

Бій

У кожного учасника гри шабля (іграшка). Діти стоять парами і починають фехтувати на шаблях. Фехтування проходить тільки між парами дітей, на початковому етапі гри застосовується щит. Перемагає той з пари, хто

першим зуміє доторкнутися шаблею до свого суперника.

Бджілка в темряві

(для корекції тривожності, страху темряви, замкненого простору, висоти)

Педагог: Бджілка перелітала із квітки на квітку (доречно використовувати іграшкову бджолу, яка «перелітає» з лавочки на лавочку, на стільчики, полицки різної висоти). Коли бджілка прилетіла на найяскравішу квітку з великими пелюстками, то вона посмакувала нектару, напилася роси та й заснула в середині квітки (використовується дитячий столик, під який залазить дитина). Непомітно настала ніч, і пелюстки почали стулятися (столик накривається тканиною). Бджілка прокинулася, розплющила очі й побачила, що навколо темрява. Вона пригадала, що залишилась у середині квітки, і вирішила спати до ранку. Зійшло сонечко, настав ранок (тканина прибирається), і бджілка знову почала веселитись, перелітати з квітки на квітку.

Гру можна повторювати, посилюючи щільність тканини, тобто збільшуючи ступінь темряви.

Терапевтичні ігри для корекції агресивності, для позбавлення негативних емоцій

Причини дитячої агресивності: конфлікти в родині, заборона на певні форми поведінки, необґрунтовані покарання, гіперопіка та посягання на особисті кордони дитини, відсутність батьківської підтримки й допомоги. Негативним емоціям треба дати вихід. Тож, клацайте бульбашки упаковки, збивайте кеглі, забивайте цвяхи тощо.

Хто сильніше

Дорослий пропонує дитині взятися за кінець мотузки і починає тягти за інший кінець зі словами: «Віддай! Віддай!». Дитина включається в гру, тягне мотузку на себе.

Вежа

З великих і маленьких подушок будується вежа, на яку дитина застрибує. Вежа будується такої висоти, щоб стрибок був безпечний для дитини.

Чарівний мішечок

Виготовити його можна з будь-якого матеріалу. Чудово буде, якщо дитина братиме участь у його створенні. На мішечку обов'язково мають бути зав'язки, щоб мати можливість його закрити. Мішечок можна замінити спеціальною коробочкою, яка закривається.

Під час збудження не варто дитину намагатися заспокоїти, подавляти її емоційні спалахи. Краще дати можливість викричатись прийнятним способом.

Домовтеся з дитиною, що в разі потреби вона може викричатись в мішечок стільки, скільки їй потрібно, після чого його потрібно надійно

зав'язати. Поклавши в сторону мішечок, дитина розмовлятиме спокійно – це правило також варто заздалегідь обговорити.

Зберігайте мішечок в певному місці і використовуйте його виключно за призначенням.

Злобний малюнок

Приготуйте, краще разом з дитиною, малюнок із зображенням злості, агресії, гніву. Зображення може бути будь-яким – образним або абстрактним. Можна використати ілюстрації з журналів і газет. Вже на підготовчому етапі дорослий може перетворити майбутній спалах гніву в гру, застосувавши почуття гумору. Таку заготовку-малюнок покладіть в доступному місці. Під час агресивного спалаху запропонуйте дитині скористатися «шедевром». Малюнок можна зім'яти і відкинути в куток, порвати, пошматувати, покусати, потоптати, пограти зім'ятим аркушем у футбол. Поступово дитина почне заспокоюватися. Попросіть прибрати шмаття від малюнку і викинути у смітник. Зазвичай під кінець такого дійства дитина починає отримувати задоволення від захопливої гри і завершує її в гарному настрої.

Мовчазна помічниця

Йдеться про подушку для биття. Краще, якщо вона матиме темний колір. Найбільше підходить ця вправа тим дітям, які схильні до бійки, віднімання особистих речей у товаришів. Нехай б'є, штовхає ногами подушку, коли відчує напад гніву. Вдома можна використовувати подушку, боксерську грушу, надувний молоток.

Лісоруб

Ця вправа дає можливість зняти фізичну й емоційну напругу, отримати заряд бадьорості. Проводьте її після «сидячих» видів діяльності. Продумайте можливість забезпечення вільного простору для комфортного «рубання дров». Обговоріть з дитиною, як потрібно рубати дрова, тримати сокиру, в якій позі зручно стояти, як краще покласти колоду. Запропонуйте нарубати якомога більше дров, не жалюючи сил. Чудово, якщо «маленький агресор» супроводжуватиме свої дії звуками: «Хе!», «Ха!» або іншими. Можна «рубати дрова» уявною сокирою, рулоном, звернутим з газет, старих шпалер тощо.

Війни на воді

Чудово знімають напругу різновиди водних боїв, змагань. Можна виготовити паперові кораблики і «воювати» ними, підганяючи кораблі свого флоту повітрям, яке видуває через трубочку «агресор». Можна переганяти водною акваторією повітряні кульки, пластикові кульки за допомогою дихання. Можна грати у водний більярд, збиваючи кульки на воді іншими кульками. Такі ігри можна проводити індивідуально, в парі, в невеликій групі.

Боксер

На підлогу покладіть обруч. Дитина в центрі обруча імітує удари боксера.

Огірок – буряк

Діти передають по колу м'яч та називають один одного якимись необразливими словами: фруктом, овочем чи квіточкою. Така умова допомагає агресію перевести в позитив.

Паперовий листопад

У цій грі можна порвати сторінки газет і журналів на шматки, а потім підкидати оберемки паперу вгору зі словами: «Листи кружляються і падають!» Наприкінці гри обов'язково організуйте «збирання листів».

Салют

Підкидайте разом з дитиною дрібні деталі конструктора або кульки, бусини. Потім збирайте у коробку і, якщо дитина захоче, відновіть гру – «салют продовжується».

Смітник

Візьміть картонну коробку великих розмірів і скидайте в неї різноманітні непотрібні предмети – коробочки, пластикові пляшечки, ганчірочки зі словами: «Викидаємо сміття!»

Тигр на полюванні

Педагог – тигр. За ним стають тигренята. Тигр навчає дітей полювати. Тигренята повинні наслідувати рухи і не вискакувати попереду тигра, інакше отримають ляпанець. Тигр дуже повільно виставляє вперед одну ногу з п'ятки на носок – витягає одну пазуристу лапу, потім виставляє другу ногу, другу лапу, підгинає голову, вигинає спину і повільно й обережно крадеться до здобичі. Зробивши 5-6 стрибків, він групується, притискує до грудей «лапу», голову, присідає, готуючись до вирішального стрибка, і різко стрибає, видаючи голосний клич: «Ха!». Тигренята роблять усе це з ним одночасно.

Чарівний обруч

Педагог пропонує дітям стати в коло, у центрі якого лежить обруч. Далі пояснює, що цей обруч чарівний і кожен, хто стане в нього, перетворюється на веселого цуцика (злу пантеру, сумного зайчика, здивовану кізочку). Під відповідну музику діти почергово виконують ролі.

Терапевтичні ігри для зняття емоційної напруги, стресу.

Крапелька фарби.

Крапніть акварельною фарбою у воду та дивіться на перетворення краплі на узор;

поспостерігайте, як фарба розчиняється у воді. Спробуйте з дитиною зобразити цю краплю фарби в воді у таночку.

Брикання

(для зняття емоційного і м'язового напруження)

Дитина лягає на спину на килимі. Ноги вільно розкинуті. Повільно вона починає почергово згинати-розгинати ноги, імітуючи брикання бика. Поступово збільшується сила і швидкість брикання. На кожний удар ногою дитина говорить «Ні», збільшуючи інтенсивність удару.

Квітка та свічка

(для розслаблення та глибокого дихання)

Дитина уявляє, що у неї в одній руці приємно пахне квітка, а в іншій – запалена свічка. Повільно робить вдих через ніс й уявляє, що відчуває запах квітки. Повільно видихає через рот, наче задуває свічку. Повторює кілька разів.

Лінивий кіт

(для зняття м'язового напруження)

Пропонуємо дитині уявити, що вона – лінивий кіт, який щойно прокинувся після приємного довгого сну. Широко позіхнути. Помурчати, понявкати, як кіт. Потім витягнути руки, ноги та спину – і потягтися повільно, як кіт. Розслабитися.

Черепашка

(для зняття м'язового напруження)

Пропонуємо дитині уявити, що вона – черепаха, яка йде на повільну, розслаблену прогулянку. Потім уявити, ніби раптово почався дощ. Щільно згорнутися в калачик під панциром десь на десять секунд. Потім уявити, що знову вийшло сонце, тому можна вилазити з панцира та продовжити розслаблену прогулянку. Повторити кілька разів.

Отже, використовуючи в корекційно-розвитковій роботі терапевтичні ігри вчитель-логопед допоможе дитині з порушеннями мовлення справлятися зі складними почуттями й ситуаціями, сприятиме зменшенню впливу негативних емоцій, агресії, страху, нерішучості, невпевненості на психічний стан своїх вихованців. Надання психологічної допомоги під час війни позитивно впливатиме на результативність логопедичної роботи та, найголовніше, – на психічне здоров'я маленьких українців.

Список використаних джерел

- Атемасова, О.А. (2010). *Агресивна дитина: як їй допомогти*. Харків: Вид-во «Ранок». 176 с.
- Дієві методи роботи зі страхами, тривожністю та агресією у дошкільників. Наталія Базіма. (2024). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=tBkr66sdlkvw>
- Добірка ігор для дітей та дорослих від психологині Світлани Роїз. (2024). URL: <https://www.unicef.org/ukraine/documents/antistress-games-for-kids>

References

- Atemasova O.A. (2010). *Aggressive child: how to help him*. Kh.: Publishing house "Ranok". 176 p. [in Ukrainian]
- Effective methods of working with fears, anxiety and aggression in preschoolers. Natalia Bazima <https://www.youtube.com/watch?v=tBkr66sdlkvw> (access date: 05/04/24) [in Ukrainian]
- Selection of games for children and adults by psychologist Svitlana Roiz <https://www.unicef.org/ukraine/>

- Гри для зняття стресу у дітей від Світлани Роїз.*
URL: <https://www.unicef.org/ukraine/documents/antistress-games-for-kids>
- Коли дитині сумно чи страшно. Терапевтична гра для дітей Світлани Роїз українською.* (2024).
URL: https://www.youtube.com/watch?v=5-4f-vCh2Ag&ab_channel=PaniKalyna
- Мартиненко, І.В. (2019). *Логопсихологія. Курс лекцій.* Навчальний посібник. Київ: ДА. 120 с.
- Омельченко, Я., & Кісарчук, З. (2008). *Психологічна допомога дітям з тривожними станами.* Київ: Шкільний Світ. 112 с.
- Психологічний розвиток дитини-дошкільника:* Навч. посіб. для педагогів, психологів, вихователів дит. дошк. закладів, студ. сер. і вищ. пед. закладів, батьків. (2004). С.С. Кулачківська (Наук. ред.), Київ: Світоч.
- Конопляста, С.Ю., & Сак, Т.В. (2010). *Логопсихологія:* Підручник для студентів ВНЗ. Київ: Знання. 256 с.
- documents/antistress-games-for-kids (access date: 05/04/24) [in Ukrainian]
- Games for relieving stress in children by Svitlana Roiz <https://www.unicef.org/ukraine/documents/antistress-games-for-kids> (access date: 04.05.24) [in Ukrainian]
- When a child is sad or scared. Therapeutic game for children by Svitlana Roiz in Ukrainian. https://www.youtube.com/watch?v=5-4f-vCh2Ag&ab_channel=PaniKalyna (access date: 05/04/24) [in Ukrainian]
- Martynenko I.V. (2019). Logopsychology. Course of lectures. Tutorial. 3rd ed., corrected. and supplemented. K.: DIA. 120 p. [in Ukrainian]
- Omelchenko Ya., Kisarchuk Z. (2008). Psychological assistance to children with anxiety states. K.: Shk. World. 112 p. [in Ukrainian]
- Psychological development of a preschool child: Education manual for teachers, psychologists, educators of children, boards institutions, students and higher ped. institutions, parents / S.E. Kulachkivska (scientific ed.), S.O. Ladyvir, T.O. Pirozhenko and others. (2004). K.: Svitoch. [in Ukrainian]
- Konopliasta S.Yu., Sak T.V. (2010). Logopsychology: A textbook for university students. K: Znannia, 256 p. [in Ukrainian]

Відомості про автора:

Таган Людмила Володимирівна
Lyudmilavl.3011@gmail.com
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
вул. Наукового містечка, 59,
м. Запоріжжя, 69000, Україна

doi: 10.33842/22195203-2024-1-32-224-229

Матеріал надійшов до редакції 08. 05. 2024 р.
Прийнято до друку 28. 05. 2024 р.

Information about the author:

Tahan Liudmyla Volodymyrivna
Lyudmilavl.3011@gmail.com
Bohdan Khmelnytsky Melitopol State
Pedagogical University
Scientific Town, Street 59, Zaporizhzhia,
Zaporizhzhia region, 69000, Ukraine

doi: 10.33842/22195203-2024-1-32-224-229

Received at the editorial office 08. 05. 2024.
Accepted for publishing 28. 05. 2024.